

10, & primas cathedras in synagogis, & primos discubitus in conuiujs. Qui deuorant domos uiduarum, simulant longam orationem, hi accipient damnationem maiorem. ¶ Prius dictum est, quo pacto obseruantes miserunt qui se iustos simulant. Erant ergo hypocritæ, sed simulati ac tecti. Et proinde dominus, qui occulta cognoscit, quales essent, aperte detexit ad populum. Sic omnia peccata, quantuncumque tecta fuerint, erunt detecta coram omnibus angelis, sanctisque cœlorum. Et talium fugiendam esse conuersationem uitæq; imitationem habet Matthæus capite uigesimo tertio, numero ducentesimo undecimo: & Marcus capite duodecimo, numero septuagesimo quarto. Et quod dominus dicebat: id non erat ut illos infamaret, sed ut alij a tali uita cauerent. Attendite (inquit) a scribis, caute ab illis, & maxime qui talium erant morum, quales eos describit. Non simus ergo ambitiosi, curiosi, superflui in uestibus, non appetentes auræ popularis, non ambientes inter alios primas dignitatis partes, non captantes in conuiujs prima loca, non simulatione sanctitatis simplicium corda fallentes, & hoc quidem auaritiæ gratia: quia hos mores odit deus, & grauissimo punit supplicio: iustus enim est. Sed in omnibus simus modesti, humiles, ueraces, benefici, liberales & misericordes: & ita dilecti a domino, æternum uitabimus supplicium, & nos uitæ beatorum aptos reddemus, immo ipse reddet: quæ nobis sua quidem bonitate largiatur pater æternus per CHRISTVM saluatorem nostrum. Cui laus, decus, & imperium in omnia secula seculorum, Amē.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Respiciens autem, uidit eos qui mittebant munera sua in gazophylacium diuites. Vidit autem & quædam uiduam pauperulam, mittentem æra minuta duo. Et dixit: Verè dico uobis, quia uidua hæc pauper, plus quàm omnes misit. Nam omnes hi ex abundantia sibi, miserunt in munera dei: hæc autem ex eo quod deest illi, omnē uictum suum quem habuit, misit. ¶ Et quibusdā dicentibus de templo quod bonis lapidibus & donis ornatū esset, dixit: Hæc quæ uidetis, uenient dies in quibus nō relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Interrogauerunt autem illum, dicentes, Præceptor, quando hæc erunt: & quod signum, cum fieri incipient? Qui dixit: Videte ne seducamini. Multi enim uenient in nomine meo, dicentes, quia ego sum, & tempus appropinquauit. Nolite ire post eos. Cū autem audieritis prælia & seditiones, nolite terreri. Oportet primum hæc fieri, sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis, Surget gens cōtra gentem, & regnum aduersus regnū: & terræ motus magni erūt per loca, & pestilentia, & fames, terroresq; de cœlo, & signa magna erunt. Sed ante hæc oīa, iniiciēt uobis manus suas, & persequētur, tradētes in synagogas & custodias, trahētes ad reges & præfides propter nomē meum. Continget autem uobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus uestris nō præmeditari quemadmodū respōdeatis. Ego enim dabo uobis os & sapientiā, cui non poterūt resistere, & contradicere omnes aduersarii uestri. Trademini autem a parentibus & fratribus, & cognatis, & amicis, & morte afficiēt ex uobis. Et eritis odio omnibus hominibus

propter nomen meum. Et capillus de capite uestro non peribit. In patiētia
 165 uestra possidebitis animas uestras. ¶ Cum autē uideritis circundari ab exer-
 citu Hierusalem: tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius. Tūc qui 25
 in Iudæa sunt, fugiant ad montes: & qui in medio eius, discedant: & qui in
 regionibus, non intrent in eā: quia dies ultionis hi sunt, ut impleantur oīa
 quæ scripta sunt. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus.
 Erit enim pressura magna super terram, & ira populo huic. Et cadēt in ore
 gladii, & captiui ducētur in omnes gentes. Et Hierusalem calcabitur à gen 30
 tibus, donec impleātur tēpora nationū. Et erunt signa in sole & luna & stel-
 lis, & in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris, & fluctuum,
 arescentibus hominibus præ timore & expectatione, quæ superueniēt uni-
 uerso orbi. Nam uirtutes cælorum mouebuntur. Et tunc uidebunt filiū ho-
 minis uenientē in nube cū potestate magna & maiestate. His autē fieri inci- 35
 pientibus, respicite & leuate capita uestra: quoniam appropinquat redem-
 166 ptio uestra. ¶ Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam & omnes arbo-
 res. Cum producant iam ex se fructum, scitis quoniam propè est æstas. Ita
 & uos cū uideritis hæc fieri, scitote quoniam propè est regnum dei. Amē di-
 co uobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiāt. Cælū & ter 40
 167 ra trāsibunt: uerba autem mea non transibunt. ¶ Attēdite autem uobis, ne
 fortè grauentur corda uestra in crapula & ebrietate, & curis huius uitæ: & su-
 perueniet in uos repētina dies illa. Tāquam laqueus enim superueniet in
 oēs, qui sedēt super faciē omnis terræ. Vigilate itaq; omni tēpore orātes, ut
 digni habeamini fugerē ista omnia, quæ futura sunt, & stare ante filiū homi 45
 168 nis. ¶ Erat autē diebus docēs in tēplo: noctibus uero exiens, morabatur in
 monte qui uocatur Oliueti. Et omnis populus manicabat ad eum in tem-
 plo, audire eum.

ANNOTATIONES BREUES L. CIRCA LITERAM CAP. XXI.

3	mittentem * εκεῑ ibi	ἀναθήμασι			& signa de cælo
6	ex eo quod deest εκ τοῦ ὑπερήματος ex defectu, expenuria	9	destruatur καταλυθήσεται dissoluatur	17	trahentes ἀγομένους cum ducemini
6	uictum – suum βίον substantiam	10	quando * οὐρ̄ igitur	19	præmeditari – quemadmodum
6	misit. * ταῦτα λέγων 13 ἔφώνη. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούει, ἀκούετω. hæc dicens 15 clamabat, Qui habet aures ad audiēdum, donis (audiat. 16	10	fieri incipient? μέλλει ταῦτα γίνεσθαι hæc futura sunt nondum οὐκ non	19	respondeatis. ἀπολογηθήσεται defensionem
7		15	terroresq; φόβητέστε & terriculamenta de cælo & signa	20	resistere et cōtradicare ἀνταπεῖρ̄ οὐκ ἀντιστῆναι cōtradicare neq; resi-
		16		21	aduersarij uestri. (stere διὰντικείμενοι ὑμῖν aduersantes uobis 21 Trademini

21	Trademini autē * κη &	ἐθνῶν			suspicite
22	odio	gentium	32	37	Videte
	μισοῦμενοι	terrīs			ἴδετε
	odio habiti	τῆς γῆς			anceps ad ind. & imp.
	* ὑπὸ ab	singulare.		37	ficulneam
22	oibus— hominibus	pressura	32		τὴν συκκῆν
23	peribit.	συναχῆ			ficum
24	possidebitis	coartatio	32	38	ῥοδῶν ἢ ἄλλων ἢ ἄλλων
	ἀπόλυται	præ confusione			iam proruperint,
	κτησάσθε	ἐρ' ἀπορίαν			iam gemmaverint
	perit	in perplexitate	32	38	quoniam * ἦδ' ἤν iam
	possidete	sonitus		42	ne forte
	præsentia.	ἠχούσης			μήποτε
23	patientia	resonantis	33		nequando
	τῆ ὑπομονῆς	quæ superuenient		42	huius uitæ,
	tolerantia	τῶν ἐπερχομένων			βιωτικῆς
24	exercitu	eorū quæ superueniēt	33	42	superueniat
	στρατοπέδων	uniuerso orbi.			ἐπίση
28	nutrientibus	τῆ οἰκουμένη			ingruat
	θιλαζούσαις	orbi terrarum,		45	digni habeamini
	lactantibus	terræ habitatæ			καταξιώθητε
29	pressura	mouebuntur.	34	46	digni reddamini
	ἀνάγκη	σαλευθήσονται			morabatur
	necessitas	agitabuntur,			ἠυλίξετο
	uis	quatientur			diuersabatur
29	populo huic.	potestate— magna	35	47	Oliueti.
	ἐν τῷ λαῷ τούτῳ	maiestate.			ἐλαιῶν
	in populo hoc	δόξης			oliuarum
29	cadent—in	gloria		47	manicabat
29	ore	* πολλῆς multa			ὄρθρισε
	acie	respicite	36		manebat
31	nationum.	ἀνακρίψατε			

COMMENTARIUS IN CAPVT VIGESIMV PRIMVM.

Vbdi Lucas historiam uiduæ pauperculæ, quæ etiam supra uires liberalis erat, dicens. **C**Respicens autem, uidit eos qui mittebant munera sua in gazophylacium diuites: uidit autem & quandam pauperculam mittentem æra minuta duo. Et dixit: Verè dico uobis, quia uis dua hæc pauper, plus quàm omnes misit. Nam omnes hi, ex abundantia sibi miserunt in munera dei: hæc autem ex eo quod deest illi, omnē uictū suum quem habuit, misit. **C**Hæc de uidua, historia, iam apud Marcū cap. duodecimo, numero septuagesimo quinto est expressa. Neq; hic quicquam adiicit Lucas, in quo diutius sit insistendum. Subiungit itaque de ijs, qui admirabantur structuram templi, & de interrogationibus eorum, dicens. **C**Et quibusdam dicentibus de templo, quod bonis lapidibus & donis ornatum esset, dixit: Hæc quæ uidetis, uenient dies, in quibus nō relinquetur lapis supra lapidem, qui non destruat. Interrogauerunt autem illum, dicentes: Præceptor, quādo hæc erunt, & quod signū cum fieri incipiet? Qui dixit: Videte ne seducamini. Multi enim uenient in nomine meo, dicētes: quia ego sum, & tēpus ap-

» propinquauit: Nolite ire post eos. Cum autem audieritis praelia & seditiones, nolite
 » terreri. Oportet primum hæc fieri, sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis: Surget
 » gens contra gentem, & regnū aduersus regnū: & terræ motus magni erūt per loca,
 » & pestilentia & fames, terroresq; de cælo, et signa magna erūt. Sed ante hæc omnia
 » iniiciēt uobis manus suas, & persequent tradētes in synagogas & custodias, trahētes
 » ad reges & præsidēs propter nomen meum: continget autem uobis in testimonium,
 » Ponite ergo in cordibus uestris non præmeditari quemadmodum respōdeatis. Ego
 » enim dabo uobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere & contradicere omnes
 » aduersarij uestri. Trademini autem à parentibus & fratribus & cognatis & amicis, et
 » morte afficient ex uobis. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum.
 » Et capillus de capite uestro non peribit. In patiētia uestra possidebitis animas uestras.
 ¶ Similia ijs quæ hic dicuntur, habet Matthæus cap. uigesimo quarto, numero 227.
 & Marcus cap. decimotertio, numero 77. Sed isti de exteriori tēpli ornatu loquun-
 tur, Lucas uero de interiori. Illud autem ædificium templi quod admirabantur, non
 erat id solum quod extructum fuerat sub Esdra & Zorobabele, sed & augmentum
 illud magnificum quod ei adiecerat Herodes temporibus Augusti Cæsaris: quod ex
 Iosepho capite ultimo libri quintidecimi de antiquitatibus cognoscitur, Et qui exte-
 riorem admirabantur ornatum, id maxime admirabantur, quod adiecerat Herodes:
 quod ex ijs quæ cap. secundo Ioannis, numero 20. per dei gratiam dicentur, manife-
 stius apparebit. Hinc discere possumus, decere templum dei spirituale, nō solum ex-
 terius apparere ornatū, sed & interius, & longè quidē magis: quod designabat illud
 tam externū, quàm internum templi materialis ornamētum. Et cum dicitur, Et donis
 ornatum: dona hic dicuntur ἀναθήματα, id est dona illa cerea, argentea, aurea, gem-
 mata, & quæq; preciosa, quæ templis appendebantur, uota, populū deuotionem ac
 pietatem testantia, quibus similia nostris quoque temporibus multis in tēplis uifun-
 tur. Sed illa istis ob id meliora, quod illa soli deo offerebantur: ista autem aut raro, aut
 nunquam deo offeruntur. O bone IESV, uia & ueritas, libera ignorantiam nostram
 à mendacio maligni, & à faucibus rugientis præparati ad escam. Da sentire te esse li-
 beratorem omnium: quia qui id sentiunt, & ad unum se conuertunt, non tangit eos
 tormentum malitiæ. ô pura, ô sancta, ô uera religio te solum respicientium, & in pa-
 tre aeterno, & in te filio & in spiritu sancto, uno solo superbenefico, mirifico, omnipo-
 tente deo oculos figentium (ut figuntur oculi ancillæ in manibus dominæ suæ) do-
 nec miserearis ipsorū: quia tu es uera, immo plus quàm uera medela, & salus omnium.
 Illa tamen anathemata, id est donaria quæ ornabant templum, carpenda non erant:
 quia (ut dictum est) soli deo erant oblata, sacrataq;. Et utinam nūc omnia corpori do-
 mini, quod est uerum dei templum semper deo inhabitatū, et ideo unicum sanctū san-
 ctorum, quod sacramentaliter in templis materialibus nobis relictum est uifendum,
 apponerentur. Illic enim deberent omnia ἀναθήματα appendi: illic soli deo uota repo-
 ni, illic fides, fiducia, charitas, deuotio, pietas, & adoratio exhiberi: quia sic errare non
 contingit. At ibi, quod sciam, nulla uifuntur. Ergo si deuotione ducaris, & uelis sa-
 crum donum offerendo, benedicēdæ ab omni generatione matris eius opem implo-
 rare, aut apostoli, aut martyris, aut denique sancti cuiuspiam cultoris dei, qui fortè in-
 ferioris sit ordinis, pietas & amor te ante sanctum sanctorum cum tuo anathemate
 perducant. Ibi adores, ibi opem implores, ibi oblatum relinquant, aut suspendas tuum
 anathema, rogādo regem gloriæ, ut dignetur illos pro te audire. Hæc est Christiano-
 norum uia: quam qui sequuntur, spiritu dei monstrante nō errāt. Hæc olim erant ue-
 tus arca, uetus manna, uetus altare: sed typica ac umbratilia, at nunc hæc omnia noua
 in una unius ueritatis luce. Hæc spiritus, qui omnes uult saluos fieri, & dicere suadet,
 & uult cordibus hominum esse impressa, ut omnes suā intelligāt salutem, Et proinde
 ne fortè

Psal. 122.

ne forte aliter faciendo erretis, mementote sententiæ Pauli ad Coloffenses, dicentis: Ne tetigeritis, neq; gustaueritis, neq; cōtractaueritis, quæ sunt omnia in interitū ipso usu, secundū præcepta & doctrinas hominū: quæ sunt rationē quidē habentia sapien- Coloff. 2.
 tiæ in superstitione & humilitate, & non ad parcendum corpori, nō in honore aliquo ad saturitatē carnis. Non ad parcendū (inquit) corpori. Sed cui corpori? Sanè corpori CHRISTI, in quo omnia mēbra ad unum colliguntur, & uno spiritu uiuunt, qui est spiritus CHRISTI, soliq; deo unitiuus. Et quid est, Nō in honore aliquo ad saturita-
 tem carnis: nisi ad satietatem sensus carnalis, qui semper ad multitudinem prolabitur, quæ quo maior est, eo minus satiare potest: Vnus enim est, qui omnia implet, omnia perficit, omnia satiat. Et cum circa calcem huius literæ adiungitur, Et capillus de ca-
 pite uestro non peribit: aduerte quod caput nostrum, CHRISTVS dominus. Capilli, qui ipsum in hac uita quomocunq; adornant, etsi mēbra corporis non sint præci-
 pua: qui omnes, ut alio loco dicitur, numerati sunt. Si igitur hi, qui solum capillorū uice Matth. 10
 fungī dicuntur, non peribūt: quanto minus qui membra corporis necessaria sunt, fuerunt, aut erunt: quales apostoli, discipuli, & qui illis in sanctis illis officijs succedūt? Subdit Lucas signum, quod testante domino erat euenturū, cum esset desolanda san-
 cta ciuitas, quæ dicebatur Hierusalē, sed terrestris, dicens. ¶ Cum autem uideritis cir- 165
 cundari ab exercitu Hierusalē, tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius. Tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: & qui in medio eius, discedant: & qui in regio-
 nibus, non intrent in eam: quia dies ultionis hi sunt, ut impleantur omnia quæ scripta sunt. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura ma-
 gna super terram, & ira populo huic. Et cadent in ore gladij, et captiui ducentur in om-
 nes gētes. Et Hierusalem calcabitur à gentibus, donec impleantur tempora natio-
 num. Et erunt signa in sole, & luna, & stellis: & in terris pressura gētium, præ confu-
 sione sonitus maris & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectati-
 one quæ superuenient uniuerso orbī. Nam uirtutes cœlorum mouebuntur. Et tunc uidebunt filium hominis, uenientem in nube cum potestate magna & maiestate. His
 autem fieri incipientibus, respicite & leuate capita uestra, quoniam appropinquat re-
 demptio uestra. ¶ Hoc desolationis indicium tetigit Matthæus cap. uigesimo quarto, numero 228. & Marcus cap. tertiodecimo, numero 77. Et uidetur hic Lucas quo-
 dammodo interpretari, id quod à Matthæo & Marco dictum est abominatio desola-
 tionis loci sancti, sanctæ ciuitatis desolationem, quæ horrenda admodū fuit, & abomi-
 nāda: tū quod à principe idololatriæ facta sit, qui abominatō cultoribus dei sanctis, et
 prophetis erat: tū quod horrendū sit audire mulieres, etiā in sancta ciuitate pueros su-
 os infantes coxisse, coctosq; mandisse (quo tempore lamētationis Hieremiæ oraculū
 impletum est: Manus (inquit) mulierum misericordium coxerūt filios suos, facti sunt
 cibus earum, in cōtritione filiarū populī mei) tot cædes enormes in templo cōmissas esse: Thre. 4.
 & illud post tot nefanda facinora, tandē miserabiliter cōflagrasse, nulla religionis, nulla loci sancti habita ratione. Et quod hic dicitur, Erunt signa in sole & luna & stel-
 lis: id expresserunt Matthæus & Marcus, dicentes quod sol obscurabitur, & luna nō
 dabit lumen suum, & stellæ cadēt de cœlo. Sed additur hic, cū hæc fient, pressurā gen-
 tium mirabilē futurā, motis etiā ac turbatis inferioribus elementis: nam quomodo
 motis superioribus potētij, quales sunt uisibilis sol, luna & stellæ, nō mouerētur in-
 feriores? Quid si inuisibiles & supercœlestes? etsi id, καὶ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σα-
 λυθήσονται, id est, Etenim potestates cœlorum concutientur, dictum de potestatibus
 cœlestibus uideatur. Mare resonabit, quatiens fluctus, arua erunt sterilia, tabescēt ho-
 mines præ timore & expectatione eorum quæ superueniēt: non uni quidem regio-
 ni, nō uni plagæ terræ, sed uniuerso orbī: nam & tunc potestates cœlestes commoue-
 buntur: & (ut inquit Petrus) cœli magno impetu trāsient; elemēta uero calore soluen- 2. Petr. 3.

tur. Et proinde qui illa tempestate uiuent, leuent capita sua ad implorandam misericordiam dei: quia tunc omnium resurrectio erit proxima, in qua complebitur perfecta redemptionis opus, homine ad uitæ perennitatem translato in gloriam in corpore & anima: homine dico, qui illa futura uita inuentus fuerit dignus. Et subdit Lucas 166 » cas parabolam de ficu, & alijs arboribus, dicens. ¶ Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam, & omnes arbores: Cum producunt iam ex se fructum, scitis quoniam prope est æstas. Ita & uos cum uideritis hæc fieri, scitote quoniam prope est regnū dei. Amen dico uobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Cælum et terra trāsbunt, uerba autē mea non transibunt. ¶ Hanc parabolā habet Matthæus cap. uigesimoquarto, numero ducentesimo trigessimoprimo, & Marcus cap. tertio decimo, numero septuagesimo septimo. et quod Matthæus, Scitote quia prope est in ianuis: & Marcus, Scitote quod in proximo sit in ostijs. hoc Lucas interpretat de regno dei, quod uidelicet sit in ianuis: de regno dei inquam futuro, quod non ultra erit per mysteria, sed per archetypa ipsa: non ultra in uia, sed in patria: non ultra per spem, sed per speratorum fruitionem. Mox subiungit Lucas adhortationem, ut sobrie & iuste, 167 » & pie uiuamus in hoc seculo ad diem usque secundi aduentus, dicens. ¶ Attendite autem uobis, ne forte grauētur corda uestra in crapula, & ebrietate, et curis huius uitæ: & superueniat in uos repētina dies illa: tāquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terræ. Vigilate itaque omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia, quæ futura sunt, & stare ante filium hominis. ¶ Idem, Ne forte grauētur corda uestra: Græce dicit, μήποτε βαρυνθώσιν ὑμῶν οἱ καρδίαι, quod æquius uerti potuit, ne quādo, ne unquā grauētur corda uestra, id est animæ uestre. Nā si cibus & potus ad necessitatē sumantur, animam ac mentē non grauant, neque impediūt à suis officijs: quæ debēt esse officia pietatis & spiritus, nō impietatis & carnis: quod si ad uoluptatem, crapulam & ebrietatem sumantur, offendunt animam, sepeliunt que ipsam in carne, tanquam iam deo mortuam. Et non modo à crapula & ebrietate nobis cauendum iubet illa de salute nostra, perquam sollicita infinitæ miserationis bonitas: sed & à curis & sollicitudinibus huius uitæ, ut quid māducemus, quid bibamus, quid induamus. Nam qui illis obruuntur curis, similes sunt ijs, qui fluctibus in medio maris inuoluuntur, qui neque cælum postea uisuri sunt unquam, neque salutis portum intraturi. Quid igitur facere debent huiusmodi, quos caro ad delicias suas inuitat, & mundus ad innumeratas curas & sollicitudines trahit? Nimirum time-
 re ne repentina illa dies iudicij, dies iræ, dies calamitatis omnis & miseriæ in ipsos inopinato superueniat: quæ quidem tanquā laqueus superueniet non modo in omnes qui sedēt, sed & qui sederunt, & sedebunt super faciem uniuersæ terræ. At qui solenter uigilant, neque carnalibus illecebris abducti, neque sollicitudinibus huius uitæ obruti, nequaquam timeant diem illam: sed orātes in deſyderio dicunt, adueniat regnum tuum, id quod tum primum illa die implendum est, nullo amplius in illo regno faciente nisi dei uoluntatem. Ergo uigilare debemus omni tempore orantes, usque ad illum diem. Et quid orantes? Quod ille summè bonus nos docuit orare, ut sanctificetur nomen eius, ut regnum eius ueniat, ut fiat uoluntas eius: & quod maxime in fine docuit orare, ut ipse qui est summus noster, & aduersarij nostri iudex, liberet nos ab aduersario nostro, carne, mūdo, diabolo. Quod si fecerimus, digni per ipsum inueniemur, ut euitemus illa omnia mala, quæ futura sunt: & ut securi stemus ante conspectum iudicis æterni. Et cum dicit, Vigilate itaque omni tempore orātes, ut digni habeamini: non uult nos ob id ipsum orare, sed ad hoc ipsum, id est, non uult id finē esse orationis nostræ, scilicet ut digni habeamur. nam hoc, est uigilantiæ & orationis nostræ consequium, non finis: ipse uerò, & uigilantiæ & orationis, omnis que sancti otij, ac omnium piarū actionū nostrarum est finis. Et quod liberabuntur quæ
 quor, &

quot, & quicumque in illa die liberabuntur, non erit suæ ipsorum cautionis, non suæ diligentiae ac operum: sed præcipuæ protectionis, liberationis que diuinæ: tametsi cautio, uigilantia, oratioque cooperabuntur. Deinde subiungit Lucas. ¶ Erat 168
 autem diebus docens in templo: noctibus uero exiens morabatur in monte, qui uocatur Oliueti: & omnis populus mane ibat ad eum in templo audire eum. ¶ Dicebat in templo. Hic enim erat, de quo apud Iohel. dicitur: Filia sion exultate, & Iohel. 2.
 lætamini in domino deo uestro: quia dedit uobis doctorem iustitiæ, & descendere faciet ad uos hyembrē matutinum, & serotinum, sicut in principio. Et hi dies quibus erat docens in templo, erant dies ab insigni ingressu ipsius in Hierusalem, usque ad tempus cœnæ paschalis, & diem passionis. Et noctu, siue comederet in Bethania aut alibi, siue non, se recipiebat in montem, ut mane paratior esset ut descenderet in templum ad officium sibi à deo patre traditum peragendum. Et summo mane populus ibat in templum magno cum desyderio ut audiret eum, quod Lucas sic dicit, πᾶς ὁ λαὸς ὄρεθη εἰς αὐτόν, id est, Omnis populus mane surgebat, de luce uigilabat, diluculo ibat ad ipsum. Quod & in uetustis codicibus Latinis sic habetur, Omnis populus mane ibat ad eum. Vnde arbitror in nostris codicibus illas duas dictiones, mane ibat, in unam manicabat, conflatas, deprauatas que. Diuina autem prouidentia fiebat, ut populus præueniret eum in templum: ut qui insidias illi intentabant, suo conatu frustrarētur. Surgamus igitur & nos ad eum mane, & diluculo adeamus cor nostrum, quod est templum eius, si purum, mundum, sanctumque est: & tunc astantes ei uidebimus, quoniam non uolens iniquitatem deus ipse est. Quem honorificemus, quem glorificemus, cuius solam uoluntatem quæramus: quia ipse salus nostra, uita nostra, lux nostra per æternum patrem nobis misericorditer communicata. Cui per ipsum, & cum ipso & spiritu sancto omnis laus, honor & gloria, in omnia seculorum secula. Amen. psal. 5.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

Propinquabat autē dies festus azymorum, qui dicitur pascha, & quærebant principes sacerdotum, & scribæ quomodo eum interficerent: timebant uero plebem. Intrauit autē 169
 5 fatanas in Iudam, qui cognominabatur Scarioth, unum de duodecim, & abiit, & locutus est cum principibus sacerdotū, & magistratibus, quemadmodū illū traderet eis. Et gauisi sunt, & pacti sunt pecuniā illi dare: & sponndit. Et quærebat opportunitatē, ut traderet illū sine turbis. ¶ Venit autē dies azymorū, i qua necesse erat occidi pascha. 170
 Et misit Petrū & Ioannem, dicens: Euntes parate nobis pascha, ut māduce
 10 mus. At illi dixerunt: Vbi uis paremus? Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus uobis in ciuitatem, occurret uobis homo amphoram aquæ portans, sequimini eum in domum, in quam intrat, & dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi magister, Vbi est diuersorium ubi pascha cū discipulis meis manducē? Et ipse ostendet uobis cœnaculum magnum stratum: & ibi parate. Euntes
 15 autem inuenerūt sicut dixit illis: & parauerunt pascha. ¶ Et cum facta esset 171
 hora, discubuit, & duodecim apostoli cū eo. Et ait illis: Desyderio desyderai hoc pascha manducare uobiscū antequā patiar. Dico enim uobis, quia ex hoc non māducabo illud, donec impleatur in regno dei. Et accepto cali-